Source: Analele Universităţii din Craiova, Seria Ştiinţe Filologice, Limbi Străine Aplicate

Annals of the University of Craiova, Philological Sciences Series, Applied Foreign Languages

Location: Romania

Author(s): Mihaela Nestor

Title: Rolul vestimentației în definirea personajelor din Documentele Postume ale Clubului Pickwick
The Role of Clothing in Defining Characters in the Pickwick Club Posthumous Papers

Issue: 1/2024

Citation style: Mihaela Nestor. "Rolul vestimentației în definirea personajelor din Documentele Postume ale Clubului Pickwick". Analele Universităţii din Craiova, Seria Ştiinţe Filologice, Limbi Străine Aplicate 1:369-380.
https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1256585

Rolul vestimentației în definirea personajelor din *Documentele Postume ale Clubului Pickwick*

Mihaela NESTOR*

https://doi.org/10.52744/AUCSFLSA.2024.01.40

Epoca victoriană, care a cuprins domnia reginei Victoria din 1837 până în 1901, este o epocă crucială în istorie, marcată de schimbări societale, economice și culturale transformatoare. Conform *Dicționarul universului britanic* de Mihaela Anghelescu Irimia (Irimia, 199-200) societatea victoriană era stratificată în mai multe clase sociale:

Middle class: Clasa de mijloc care cuprinde oamenii de afaceri și practicanții diverselor profesiuni. În sens critic, termenul poate desemna și pe „burghezul materialist", persoana mânată de „idealuri meschine" cum are fi bunăstarea.

Upper class: Rangurile superioare ale scării sociale, incluzând aristocrația (în rândurile căreia figurează și familia regală). Membrii acestei clase afișează un aer de exclusivitate alimentat de deosebitele posibilități financiare de care dispun.

Upper middle class: Clasa deasupra „clasei de mijloc" dar inferioara vârfului ierarhiei sociale. În categoria aceasta intra politicienii, medicii, avocații, judecători, profesorii universitari, directorii de companii și *senior civil servants.*

Working class: „Clasa muncitoare" cuprinde aproape exclusiv categoria lucrătorilor manuali, cultivând mândria de a fi producătorii bunurilor de care au nevoie toate celelalte clase. Faptul acesta explica și evocarea demna a statutului originar al muncitorilor care urca treptele ierarhiei sociale. Pe măsură ce pătrundem în complexitatea acestei epoci, hainele purtate de victorieni apar ca artefacte captivante care nu numai că încapsulează tendințele modei din acea vreme, dar servesc și ca ferestre către interacțiunea complexă dintre identitate, clasă și expresie culturală.

Înclinația victoriană pentru eleganță, formalitate și norme sociale s-a manifestat în mod viu în alegerile vestimentare ale diverselor clase

* Drd. (Anul 3), Coordonator: Profesor Dr. Monica BOTTEZ

sociale. De la ținutele opulente ale eșaloanelor superioare la hainele practice, dar demne, ale clasei muncitoare, moda victoriană a reflectat nu numai preferințele estetice ale vremii, ci și natura stratificată a societății. Mai mult, detaliile complicate ale vestimentației victoriene erau impregnate de straturi de semnificații, transmițând mesaje despre moralitate, statut și aderarea la așteptările societății.

Mihaela Anghelescu Irimia definește conceptul de „gentleman" astfel:

1. „Termen generic prin care este desemnata o persoana manierata, plăcută, de calitate -un „domn".

2. Întruchiparea celor mai alese trăsături ale specificului britanic, cu precădere educație aleasă, rafinament cultural și curtoazie. Ca realitate istorica, gentlemanul este modelul cultural al modernității clasice (apărută în secolul al XVII-lea), înlocuind tipul curtezanului renascentist. În secolul al XVIII-lea englez, un *gentleman* (literal un bărbat gentil, delicat) se definește fie prin calități moștenite – the born gentleman – (gentlemanul înnăscut), fie prin determinări dobândite -the made gentleman – (gentlemanul făcut). Distincția indică originea aristocratică a modelului cultivata ulterior la nivelul claselor de mijloc.

3. Persoana aristocratică provenită din *gentry:* Aristocrație, persoane din eșaloanele de sus ale societății britanice, ca de pilda *the landed gentry* (Aristocrația funciară)". (Irimia, 199, 200).

Acest articol se străduiește să meargă dincolo de examinarea superficială a costumelor victoriene, aprofundând motivațiile din spatele alegerilor vestimentare și implicațiile acestora asupra identităților individuale și colective. Prin examinarea surselor primare, cum ar fi literatura și reprezentările vizuale, ne propunem să reconstruim experiențele trăite de diverse personaje dickensiene prin prisma vestimentației lor. În plus, o explorare a influenței progreselor tehnologice, a industrializării și a comerțului global asupra producției și consumului de îmbrăcăminte va oferi o înțelegere cuprinzătoare a dinamicii sociale și economice care a modelat moda victoriană.

Examinând garderoba victoriană, vom încerca sa oferim o perspectivă nuanțată asupra modului în care hainele au servit atât ca reflexie, cât și ca modelator al identității victoriene.

Monica Bottez observa cu mare acuratețe că „imaginația lui Dickens a fost stârnită și stimulată de imagini obsedante și descrie, de asemenea, calitatea tulburătoare a artei sale, care reușește să redea cu succes vivacitatea acelor imagini în discursul narativ" (Bottez, 1985, 5). Dickens dă dovadă în romanele sale de o mare creativitate la nivelul imaginilor vizuale care ne ajuta sa reconstituim personajul și grație hainelor pe care romancierul le inventează și, de asemenea, datorită modului în care accesorizează de exemplu membrii Clubului Pickwick în funcție de caracterul fiecăruia.

PICKWICK (1837) și CLUBUL CĂLĂTORILOR

După cum însuși Dickens afirma în prefața ediției originale a cărții *Documentele Postume ale Clubului Pickwick*, scopul autorului a fost acela de a „pune dinaintea cititorului o înșiruire de caractere și întâmplări, de a le zugravi în culorile cele mai vii cu putința și de a înfățișa în același timp totul aidoma vieții și într-un mod hazliu." (Dickens, *1954, p. 8*). Cartea a fost publicata în douăzeci de fascicole lungi de câte treizeci și două de pagini fiecare, iar acțiunea prin urmare este una foarte simplă pentru ca să pară coerentă și verosimilă publicului victorian. Dickens se afla la începutul strălucitei sale cariere când scrie acest roman și este rugat sa compună textul care va acompania ilustrațiile lui Hablot Knight Browne(1815-1882), celebru ilustrator englez al romanelor dickensiene și pictor supranumit „Phiz"[183]. Personajele Clubului Pickwick apar descrise încă din primele pagini ale capitolului 3. Costumul este un instrument prin care cititorul își formează o idee clara despre cum arata protagoniștii. Ilustrația de la pagina 1 este reproducerea după gravurile primei ediții apărute în fascicole la Londra intre 1836-1837. Ilustrațiile originale sunt create de Robert Seymour, Robert W. Buss și Hablot K. Browne („Phiz"). Personajele clubului devin centrul atenției publicului victorian prin frumusețea costumelor lor și dorința exprimata de a porni în călătorie spre descoperirea gloriei.

[183] https://www.royalacademy.org.uk/art-artists/name/hablot-knight-phiz-browne

Ilustrațiile din text sunt reproduse după gravurile primei ediții apărută în fascicole la Londra, între 1836-1837.

Pickwick este președintele unui club de calatori alături de care va străbate Anglia în lung și în lat, sursa sa principală de finanțare fiind o proprietate personală și o afacere din care se retrăsese după succesul ei financiar. După ce membrii clubului se hotărăsc sa facă un tur al Angliei, Pickwick pornește în călătorie.

Conform sitului Charles Dickens Museum[184] *The Pickwick Papers* în limba engleză sau, ca să îi dăm titlul complet, *The Posthumous Papers of the Pickwick Club*, relatează aventurile lui Samuel Pickwick, gentleman, și ale celor trei tovarăși ai săi: domnul Tupman, optimist și romantic, domnul Winkle, sportiv nefericit, și domnul Snodgrass, poet aspirant. Împreună cu Sam Weller, servitorul obraznic, dar de încredere al lui Pickwick, acești membri ai Clubului Pickwick călătoresc prin sud-estul Angliei, intrând într-o serie de încurcături jenante, multe dintre ele instigate adesea de răutăciosul artist escroc, domul Jingle.

De-a lungul romanului, mai multe personaje se îndrăgostesc sau se află, fără să vrea, în centrul altor intrigi amoroase. Fiecare nouă scenă și aventură introduce un amestec divers de caricaturi care îl amuză pe cititor. Deși Pickwick se găsește frecvent în poziții ridicole, în fiecare aventură se dovedește binevoitor și iubit. Cu toate acestea, singura nenorocire care îl copleșește este cea a proprietăresei sale, doamna Bardell, care crede din greșeală că Pickwick a cerut-o în căsătorie și îl dă în judecată pentru daune.

Pickwick refuză să plătească despăgubiri din principiu, astfel că este închis, unde îl întâlnește din nou pe Alfred Jingle și pe însăși doamna Bardell, care a fost pusă prompt în închisoare de către proprii avocați atunci când aceștia nu reușesc să-și ceară onorariile datorită încăpățânării lui Pickwick. Povestea se încheie cu Pickwick triumfător, nu numai că a scăpat de închisoare, dar și-a ajutat atât prietenii, cât și dușmanii să aibă o viață mai bună și un nou început.

Personajele clubului Pickwick apar descrise încă din primele pagini ale capitolului 3. Costumul este un instrument prin care cititorul își poate forma o idee clara despre cum arata protagoniștii. Hainele în The Pickwick Papers funcționează ca un simbol al identității unui personaj. Interesant este faptul că accentul este pus mult mai mult pe hainele bărbaților decât pe cele ale femeilor.

„Domnul ale cărui desene însoțesc textul are dreptul sa spună ca intervalul intre compunerea fiecărui număr în manuscris și aparițiile lui de sub tipar a fost scurt, ca cea mai mare parte a ilustrațiilor a fost executata de artist doar după descrierea verbala autorului". (Dickens, *Documentele*

[184] dickensmuseum.com.

postume ale Clubului Pickwick, 1954, 8). Iata aici un pasaj revelator pentru a înțelege dorința clara a lui Dickens de a indica răspicat dreptul său la copyrightul descrierii personajelor, costumelor lor, creație și marca proprie.

Pickwick este centrul atenției, iar în această scenă emoționantă el întruchipează spiritul de aventură și spiritul științific, Dickens punând accentul pe „capul chel” și „uriașul creier al lui Pickwick care lucra sub fruntea aceea” (Dickens 11). Putem remarca prin modul în care autorul alege sa îl îmbrace pe personaj: pantalonii strâmți de culoare deschisa, ghetele sale care inspirau respect:

„Elocventul Pickwick, cu mana ascunsa grațios sub coada fracului sau, și cu cealaltă fluturând în aer, spre a întări arzătoarea sa declarație; înălțat astfel, poziția lui scotea în evidență pantalonii strâmți și ghetele care, purtate de un om oarecare, ar fi trecut neobservate, dar care, îmbrăcate de Pickwick – dacă ne este îngăduit să folosim expresia aceasta – inspirau fără voie temere și respect; înconjurat de oamenii care de buna voie consimțiseră sa împartă primejdiile călătoriilor sale, și care erau sortiți sa se împărtășească din gloria descoperirilor sale”.

Asupra acestor ghete Dickens face o remarca interesanta care ne arata ce poziție sociala importanta avea Samuel Pickwick. În capitolul 2, naratorul afirmă că „*Bărbații mari sunt rareori prea scrupuloși în aranjarea ținutei lor”.* Domnul Pickwick este unul dintre acești bărbați care nu este „*excesiv de scrupulos”*; de fapt, este descris atât de des ca purtând ghetre, încât atunci când le lasă jos pentru a dansa de Crăciun, prietenii săi sunt șocați (Dickens, 28).

Ne aflăm în epoca Victoriană, epoca trenurilor și a călătoriilor – misiunea Pickwickienilor este de a călători și de a trimite rapoarte Clubului cu privire la caractere și moravuri, scene locale și alte amintiri din frenezia călătoriilor. Interesant este studiul costumelor și bagajelor acestor calatori și de asemenea, felul în care acești domni din clasa mijlocie aleg să își petreacă timpul și să îi inspire și pe cititori fascinați de „gloria descoperirilor''.

Criticul Grigore Vereș (Vereș, 16) amintea de aniversarea centenara a romanului *The Pickwick Papers*, semnalata în presa literară în 1936 prin comentarii aplicate la acest prim roman dickensian. Tot Veres considera (Veres, 18) ca Dickens devenise în 1837 la 25 de ani cel mai mare romancier englez în viață și ca:

„Romanul a devenit în veacul trecut un gen foarte popular în Anglia și cei mai multi romancieri -au folosit ca mijloc de exprimare a ideilor personale despre societate.”(Veres,16).

Într-un articol despre centenarul lui Dickens, apărut în „Adevărul literar și artistic'', se dădeau informații despre împrejurările în care a fost

creat romanul, reproducând-se un portret al domnului Pickwick, realizat de Seymour, desenatorul cu care Dickens a colaborat la începutul carierei sale.

Autorul articolului considera acest roman ca „o satira de ironie tăioasa la adresa palavragelilor, fanfaronilor, falșilor savanți și întregii tartuferii a societății din vremea sa'', observând ca ironiile scriitorului „se îndreptau împotriva avocaților, a judecătorilor nedrepți si, mai stăruitor, asupra închisorii pentru datornici"(Veres,18).

Dintre personaje Mr Samuel Pickwick apare descris ca „tip al burghezului de mijloc, limbut și reformator și victima în același timp oamenilor și instituțiilor" (Veres 227).

Samuel Pickwick by Joseph Clayton Clarke (Kyd) (1857-1937)

Hainele mai neobișnuite sau mai extravagante fac și ele o declarație despre personaj. Dickens oferă descrieri ale unor alegeri vestimentare mai elaborate ale unor prieteni ai domnului Pickwick, cum ar fi pelerina domnului Snodgrass și haina de vânătoare a domnului Winkle. Aceste haine, care atrag atenția asupra proprietarilor lor, par a fi o manifestare tinerească a îndoielii de sine; Dickens are grijă să noteze în capitolul 57 că domnul Winkle, odată căsătorit și stabilit, „și-a schimbat vechiul costum cu îmbrăcămintea obișnuită a englezilor". În capitolul 15, Pickwick și domnul Tupman aproape că se iau la bătaie când Pickwick ridiculizează ideea domnului Tupman de a apărea în costum la micul dejun de la petrecerea costumată.

Tupman este mai în vârstă, dar foarte entuziast. Într-o descriere umoristică și foarte subtilă, Dickens îl creionează astfel:

"Anii și mâncarea bună îi dezvoltară silueta, altădată așa de romantică: vesta neagră de mătase se rotunjise tot mai mult, puțin cate puțin lanțul de aur de la ceas dispăruse sub traiectoria ochilor lui Tupman; și treptat-treptat, bărbia-i grăsuna se revărsase peste capătul cravatei albe." (Dickens,12). Tupman poartă cravată albă și un material prețios -mătasea. Și, de asemenea, un ceas de aur. Este pasionat de femei și pare a fi un adolescent prin spiritul său înflăcărat, are un fizic ușor rotunjit.

Mr Tupman https://victorianweb.org/art/illustration/nast/12.jpg

Poeticul Snodgrass este îmbrăcat într-o haină albastră plină de mister, cu un guler de iepure. Ne putem întreba ce dorește Dickens să spună prin această sintagmă? „Plină de mister". Este o indicație vagă și în același timp, o figură de stil.

Snodgrass https://victorianweb.org/art/illustration/nast/51.jpg

Sportivul Nathaniel Winkle „comunică o și mai mare splendoare" decât Snodgrass. El poartă o haină de vânătoare nou-nouță, ceea ce sugerează că este un om cu o stare financiară bună. Are la gât, un fular scoțian. Poartă „pantaloni de postav cenușiu lipiți pe corp" (Dickens, 12). Lui Winkle în scena duelului „Totdeauna ii lua timp dezbrăcatul mantalei". Personajul se remarca prin extrema lui omenie și se erijează în creatorul fracului, după cum el însuși spune „un frac pe care am onoarea, nu numai să-l port, dar și să-l fi inventat – uniformă proiectată, domnule, a Clubului Pickwick din Londra." (Dickens, 46).

Pe parcursul romanului, Winkle suferă o anumită evoluție, de la un tânăr timid și nesigur la un individ mai încrezător și mai hotărât. Acest proces de dezvoltare a personajului îi oferă o adâncime și o complexitate mai mare în cadrul poveștii.

Winkle este un personaj interesant și amuzant care adaugă culoare și umor povestirii prin intermediul trăsăturilor sale distinctive și al aventurilor sale.

Winkle de Thomas Nast, 1873, Imagine scanata de Philip V. Allingham, https://victorianweb.org

Când Sir Thomas Clubber, Lady Clubber și domnișoarele Clubber apar în scena:

„O senzație profundă cuprinse toată sala când intrară un domn înalt în frac albastru, cu nasturi sclipitori, o doamnă corpolentă în atlas albastru și două tinere domnișoare croite pe aceeași măsură și împodobite cu rochii elegante de aceeași nuanță." (Dickens, 33).

Aflăm despre postura lui Sir Thomas că stă „drept ca o lumânare” și putem admira subtilitatea descrierii lui Dickens care ne spune despre personajul său că „contempla majestuos adunarea de la înălțimea fularului sau negru”. Atitudinea personajului este una tipică pentru nobilimea britanică.

Dr. Slammer, medicul regimentului 97, un domn rotofei cu o „cunună de păr negru zburlit în jurul capului' și cu „chelie mare” (Dickens,34).

„învăluia în atențiile cele mai neobosite, mai devotate, pe o văduvă bătrânică, a cărei toaletă scumpă și al cărei belșug de bijuterii indicau o partidă foarte ademenitoare pentru un bărbat cu un venit limitat.” (Dickens, 34)

Dickens este un foarte fin observator al statutului social, îl folosește pe neobrăzatul Jingle cu câteva rânduri mai jos pentru a descrie faptul că văduva foarte bogată este o cucerire tactică clasică pentru epoca victoriană în care se practică goana după avere în aceste medii sociale: *„bănet mult-femeiușcă bătrâna-doctorul îngâmfat-nu-i o idee proasta-strașnică gluma!”* (Dickens, 34)

În momentul în care Alfred Jingle, șarlatanul șmecher și captivant, apare în roman la capitolul doi, el trebuie îmbrăcat corespunzător pentru a putea să îl însoțească pe domnul Tupman la bal. Actor remarcat pentru anecdotele sale bizare și alterarea distinctă a sintaxei engleze, Jingle se va transforma în „gentleman” purtând costumul rotofeiului domn Nathaniel Winkle împodobit cu nasturii mari și auriți „pe care se vedeau literele C.P. de o parte și de alta a bustului d-lui Pickwick”(Dickens, 37).

Nasturele este o piesă de vestimentație constituită dintr-un obiect mic de metal, sidef, os, lemn sau plastic care folosește la încheierea hainelor sau pernelor sau poate avea rol ornamental. Aceste mici accesorii sunt folosite de sute de ani. Inventatorul nasturelui s-a pierdut demult în negura vremii, așadar nu se știu originile exacte. Cei mai vechi nasturi care s-au găsit datează din anii 2800-2600 i.e.n., însă aceștia se foloseau mai mult ca ornament. Nasturele este un indicator de statut social și un element important de branding în modă, aici un semn de exclusivitate pentru membrii Clubului, un semn de distincție. În 1861, în momentul doliului Reginei Elisabeta în urma pierderii soțului sau Albert, s-a declanșat o adevărată modă a hainelor cu nasturi negri din lignit, unul dintre cele mai ciudate materiale din care se fabricau nasturii. Mii de oameni au purtat nasturi negri în semn de solidaritate cu regina în timpul doliului ei. De-a lungul timpului, perioadele modei s-au reflectat și în nasturi, în felul în care aceștia au avut partea lor de contribuție la schimbarea imaginii unor piese vestimentare.

Dickens comentează moda, spumos, încheind cu o maximă vestimentară: *„căile misterioase ale providenței dau oamenilor scunzi fracuri lungi, oamenilor înalți, scurte”* (Pickwick, 31).

Lipsa hainelor potrivite face, de asemenea, o declarație despre un personaj. Când Pickwickienii îl întâlnesc pentru prima dată pe domnul Jingle în capitolul 2, Dickens strecoară un comentariu potrivit căruia hainele sale nu se potrivesc cum trebuie și singurul său bagaj este un „pachet de hârtie maro, care prezenta cele mai suspecte indicii că ar conține o cămașă și o batistă” (Dickens, 31).

În capitolul 3, domnul Jingle împrumută frumosul costum nou al domnului Winkle pentru a participa la petrecere, ceea ce nu face decât să-l pună pe domnul Winkle în încurcătură, deoarece costumul distinctiv este modul în care doctorul Slammer îl identifică pe bărbatul care l-a insultat. Mai târziu, când domnul Pickwick îl găsește pe domnul Jingle în închisoare, Dickens îl descrie ca fiind: *„Omul în zdrențe, fără haină, cu cămașă de pânză îngălbenită și sfâșiată, cu parul căzut în ochi, cu trăsăturile brăzdate de suferință și vlăguite de foame, era d. Alfred Jingle”* (Dickens, 233). Domnul Jingle mărturisește că el și Job au amanetat paltoane, cămăși în plus, o umbrelă de mătase și chiar cizme, doar pentru a face rost de suficienți bani pentru a trăi.

Dickens este foarte explicit în ceea ce privește ținuta lui Sam. Când domnul Pickwick îl întâlnește pentru prima dată pe Sam, acesta își schimbase hainele grosolane cu altele noi, de calitate superioară, datorită angajării sale la Pickwick. În timpul procesului, Sam insistă asupra faptului că principalul motiv pentru care își amintește prima sa zi de angajare la domnul Pickwick este că *„aveam un costum nou în acea dimineață, domnilor jurați... și asta era o circumstanță foarte specială și neobișnuită pentru mine în acele zile”* (Dickens, 267).

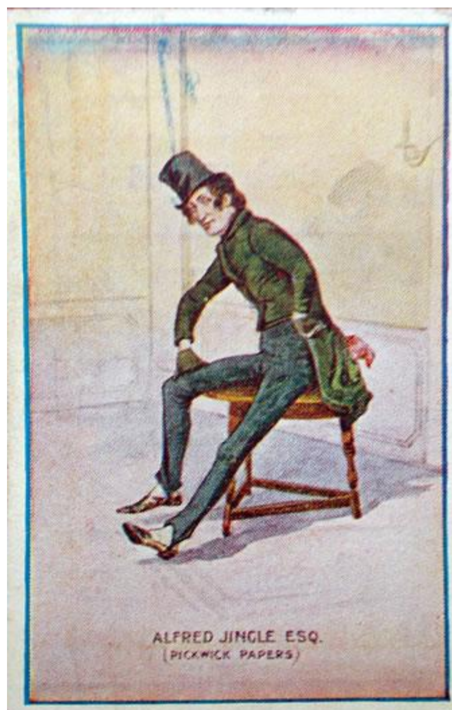
Sam este mândru de hainele sale noi și, de fapt, hainele servitorilor erau o reflectare a angajatorului lor. Când Sam participă la petrecerea servitorilor din Capitolul 37, unul dintre servitori îi mărturisește că „știm, domnule Weller – noi, care suntem oameni de lume – că o uniformă bună trebuie să își facă loc la femei, mai devreme sau mai târziu. De fapt, acesta este singurul lucru, între noi doi, care face ca serviciul să merite să intre în el”(Dickens, 305). Chiar și în rândul servitorilor, hainele îl fac pe om.

Alfred Jingle https://www.collections.dickensmuseum.com/object-dh1050--2021-1-2

Această schiță originală a lui Phiz îl arată pe domnul Pickwick descoperindu-l pe domnul Jingle în închisoarea Fleet.

După ce a colaborat la primele trei numere, ilustratorul Robert Seymour a murit la 20 aprilie 1836. El a fost succedat pentru scurt timp

de Robert William Buss, pe care Hablot Knight Browne l-a înlocuit rapid. Browne a lucrat îndeaproape cu Dickens și mai târziu și-a asumat pseudonimul „Phiz” (o abreviere de la fizionomie) pentru a însoți pseudonimul lui Dickens, Boz.

În 1840 Thomas Carlyle îl descrie pe Dickens însuși îmbrăcat mai degrabă la moda decât „bine”, remarcând-se prin ochii săi inteligenți albaștri deschis și „o fată de o extremă mobilitate” potrivit siteului casei lui Dickens din Londra.

https://www.meisterdrucke.ie/kunstwerke/1200w/George_Herbert_Watkins_-_Dickens_dressed_in_jacket_and_Clan_Gordon_ancient_tartan_waistcoat_c1859_colouri_-_%28MeisterDrucke-1406046%29.jpg

Carlyle, în *Filosofia Vestimentației afirma* ca omul este ghidat de operațiile misterioase ale mintii atunci când creează haine și susține că:

„În toate Modele și strădaniile sale vestimentare veți găsi licărind o Idee Arhitectonică; Trupul și Stofa ei sunt materialele cu care urmează să fie construit acest edificiu înfrumusețat al sau – Personajul în care se va întrupa [...] el, Personajul, acționează întotdeauna conform acestei Idei Arhitectonice: fie ca ea este de natură grecească, gotică, renascentistă sau pur și simplu modernă și modernă, de la Londra pana la Paris. Pe de alta parte, exista atâtea sensuri în Culoare! De la cel mai sobru gri american, până la cel mai aprins stacojiu, idiosincraziile spirituale se relevă în alegerea

Culorii: dacă Croiala reflectă Intelectul și Tendințele, Culoarea dezvăluie Caracterul și Inima". (Carlyle, 45).

Încă din vremea antica, oamenii au creat prin ordinele arhitectonice dar și prin vesmânt o arhitectura a formei folosind culorile, nuanțele și inspirația din epoca respectiva.

Așa cum observa foarte bine Carlyle, intelectul conduce creatorul în a-și alege materialul, a croi haina și a îmbracă personajul. Dickens o face într-un mod admirabil când alege de exemplu sa-l îmbrace pe Tupman în fracul negru și învesmântându-l cu o vesta neagra de mătase care devine din ce în ce mai strâmta pentru a arata luarea în greutate a personajului, care în trecutul sau fusese „romantic", cu o silueta zvelta, dar datorita anilor și mâncării bune se îngrășase.

Dickens este foarte subtil când descrie într-un mod foarte elegant felul în care cravata albă a lui Tupman de-abia se mai vedea sub bărbia-i grăsuna. Pantalonii stau sa crape pe el, mana-i dreapta sta lipita de piept (Tupman fiind întotdeauna un mare poet în suflet) iar din jobenul negru un Cupidon răsare înarmat cu un arc și o săgeata ațintită spre inima lui Tracy Tupman. Ii vedem statutul social burghez și putem citi codul lanțului de aur de la ceas, accesoriu obligatoriu pentru o persoana de aceasta condiție socială în epoca victoriană. (Carlyle).

În concluzie, costumul și moda au jucat un rol important în literatură de-a lungul istoriei, iar epoca victoriană nu face excepție. Reamintim, de asemenea, noțiunea de vivacitate despre care vorbea Monica Bottez referindu-se la Dickens:

„Vivacitatea este rezultatul a două trăsături de bază ale geniului: o sensibilitate excepțională la detaliile concrete și o înclinație perpetuă spre fantezie." (Bottez, 1985, 5).

În literatura victoriană, îmbrăcămintea și accesoriile au fost folosite ca un instrument de caracterizare, comentariu social și dezvoltare narativă. Charles Dickens a fost deosebit de priceput în utilizarea costumului și a modei pentru a crea personaje vii și complexe și pentru a critica normele sociale ale timpului său. În romanul *Documentele Postume ale Clubului Pickwick*, hainele au servit atât ca reflexie, cât și ca modelator al identității victoriene.

După cum afirma Chesterton *„de fapt Pickwick nu e un roman bun, nu-i nici un roman prost, deoarece nici nu-i un roman. Sub un anumit aspect, este ceva mai nobil decât un roman, caci nici un roman cu intriga și în sfârșit bine închegat nu-ti poate da sentimentul acela de veșnica tinerețe, impresia ca zeii au coborât ca sa hoinărească pe pământul Angliei. Nu-i un roman fiindcă toate romanele au un sfârșit, și Pickwick, la drept vorbind, n-are sfârșit-este de esența îngerilor."* (Chesterton, 1946, 21

În concluzie aș spune că în hainele născocite de Dickens se reflectă toată fantezia sa fără limite iar cititorii din toate timpurile nu fac decât să rămână uimiți, într-o stare de bucurie veșnică, ca în fața unui mare creator de modă care își prezintă meticulos colecția prin personaje năstrușnice de natură angelică (dar totuși îmbrăcați!) ce vor defila prin Anglia victoriană transformată într-un spectaculos podium care reflectă optimismul și frumosul.

Bibliografie

Anghelescu Irimia, Mihaela. Dicționarul universului britanic, Humanitas, București, 1999, 2002

Bottez, Monica. *Aspects of the Victorian Novel Reccurent Images in Charles Dickens's Work, București*, 1985.

Chesterton, G.K. *Charles Dickens*, Ed. Univers, 1970.

Carlyle, Thomas. *Filosofia vestimentației,* Ed. Institutul European, Iasi,1998.

Dickens, Charles. *Documentele postume ale clubului Pickwick,* Ed. de stat pentru Literatură și Artă, București, 1954.

Nanu, Adina. *Arta, stil, costum,* Noi media print, București, 2006

Veres, Grigore. *Opera lui Charles Dickens in Romania,* Minerva, 1982.